

ผลการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมด้วยกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

Results of Social Behavioral Development with the Music and Movement Activities of Kindergarten Students in the First Level at Chulalongkorn University Demonstration Elementary School

อรอุมา ขำวิจิตร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมด้วยกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 27 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย กิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยตามแผนการสอน 16 แผน และ แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมก่อนและหลังการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว 1 ฉบับ และใช้ระยะเวลาในการศึกษา 8 สัปดาห์ๆ ละ 2 วัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบค่าทีแบบ Paired Sample t-test ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 1 ภายหลังการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวมีค่าเฉลี่ย (Mean = 17.22) สูงกว่า พฤติกรรมก่อนการจัดกิจกรรม (Mean = 9.63) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พฤติกรรมทางสังคม/กิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว/เด็กปฐมวัย

Abstract

The objective of this study was to examine the results of social behavioral development with music and movement activities of kindergarten students in the first level at Chulalongkorn University Demonstration Elementary School. Subjects in this study were as 27 students of the first kindergarten level that were studying in the second semester of academic year 2014, and with the purposive sampling technique. Also, research instruments consisted of the music and movement activities for developing the social behaviors of the first kindergarten students with the 16 lesson plans and the one of behavioral observation form before and after practicing all activities. Moreover, duration of study was eight weeks and two days in the week. These statistics were employed: percentage, mean, standard deviation, and paired sample t-test. Research findings found that the results of social behavioral development of kindergarten students at the first level after finishing all activities (Mean = 17.22) were higher than behaviors before participating (Mean = 9.63) the activities at the .05 level of significance.

KEYWORDS: SOCIAL BEHAVIORS/MUSIC AND MOVEMENT ACTIVITIES/KINDERGARTEN STUDENTS

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ การที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรมสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น ต้องศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของบุคคลที่อยู่ในสังคมในด้านต่างๆ ให้เข้าใจ การปลูกฝังและให้ความรู้ในทางที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียน จะสามารถพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลให้สอดคล้องกับแบบแผนที่ได้รับการยอมรับจากสังคมดังที่ ปัทมา ศุภกานี (2545:

8) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยควรมีการจัดประสบการณ์ที่ปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการครบทุกด้าน โดยเฉพาะการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมที่เหมาะสมเด็กๆ จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ทศนัย อุดมพันธ์ (2541: 1) ที่กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคมจะต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กเรียนรู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มและเริ่มมีความสามารถในการมีส่วนร่วมในกลุ่มเป็นระยะๆ พัฒนาทักษะด้านสังคมในวัยเด็กจะเกิดจากการเล่น การร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนทำให้เด็กสามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเป็นที่ยอมรับของ

สังคม ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุดสำหรับพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ การที่เด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในช่วง 5 ปีแรกของชีวิต จะมีผลต่อการวางรากฐานที่สำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็กเมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ นั่นก็หมายความว่า การปลูกฝังความรู้ ความคิด ความเชื่อ คุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยม ที่ถูกต้องตลอดจนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตควรจะทำ

เมื่อครั้งที่ยังเป็นเด็กซึ่ง เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 ก: 83-84) ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัย เป็นวัยที่มีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และ ด้านสติปัญญา จึงควรส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์สามารถคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล ตลอดจนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ซึ่งการเรียนรู้ของมนุษย์มีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยผู้เรียนต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง และการเรียนรู้เป็นไปได้ดีโดยเฉพาะเด็กปฐมวัย ถ้าผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้เคลื่อนไหวมีโอกาสคิดริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเองรวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ เนื่องจากการเรียนรู้นั้นเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น (กรมวิชาการ, 2546: 3-4) การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจึงมีความสำคัญและมีความหมายระดับหนึ่งที่มีผู้จัดการศึกษาตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะครูผู้สอน หรือผู้ดูแลเด็ก ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการปลูกฝังลักษณะนิสัยให้กับเด็กในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อม

และนำเด็กไปสู่พัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และ ด้านสติปัญญา

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลกอย่างรวดเร็วในยุคนี้ ทำให้คนส่วนใหญ่ต่างหลั่งไหลในกระแสและมุ่งแสวงหาความสุขบนพื้นฐานวัตถุนิยม เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง จนทำให้ขาดความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุและการพัฒนาด้านจิตใจ ส่งผลให้การดำเนินชีวิตแบบไทยจางหายไป ความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรและเมตตาใจช่วยเหลือกันจางหายไป ส่วนใหญ่มาจากสาเหตุปัญหาครอบครัวแตกแยก ทุกคนต่างดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของชีวิต จึงขาดโอกาสในการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มว่า เยาวชนไทยส่วนใหญ่มีการแสดงออกด้านพฤติกรรมไม่พึงประสงค์มากขึ้น ขาดคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต (รติรส ก้อนเงิน, 2551: 1) ด้วยเหตุนี้สถาบันการศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาด้านพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่ง ซีเฟลด์ท์ (Seefeldt, 1990: 264) ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี จะใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อเรียนรู้ทักษะทางสังคม ซึ่งเด็กวัยนี้ควรมีโอกาสได้พัฒนาทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ การช่วยเหลือแบ่งปัน เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ควบคู่กับการปลูกฝังทัศนคติ ความคิดในด้านบวกตั้งแต่วัยเด็ก เป็นผลสืบเนื่องต่อการแสดงออกด้านพฤติกรรมทางสังคมเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และยังสอดคล้องกับ วราภรณ์ รักวิจัย (2540: 1) ที่ได้กล่าวว่า เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นพลเมืองที่ดีของชาติได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกรอบอบรมเลี้ยงดูและ

การปลูกฝังมาตั้งแต่ในวัยเด็ก ซึ่งการที่จะศึกษาปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยให้ได้ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ในวัยเด็ก เพราะสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้ในวันนี้ จะเป็นประสบการณ์สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกพฤติกรรมทางสังคมในอนาคต

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยมีหลากหลายวิธี แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวมาจัดประสบการณ์ให้กับเด็กควบคู่กับการปลูกฝังพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ ซึ่งได้สอดแทรกไว้ในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงหรือดนตรีเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาด้านสังคมในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะเด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงจากการฝึกปฏิบัติ และยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งเป็นธรรมชาติของเด็ก และโดยทั่วไปเด็กปฐมวัยมักจะชอบเคลื่อนไหวไม่ว่าจะเป็นการเดิน วิ่ง กระโดด เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบ จะเห็นได้ว่า เมื่อเด็กได้ยินเสียงเพลง เด็กจะขยับมือ และเท้า โยกตัวไปตามจังหวะ โดยไม่ต้องสอนสิ่งเหล่านี้เลย (ศุภศรี ศรีสุคนธ์, 2539: 23) จึงอาจกล่าวได้ว่า เพลงหรือดนตรีมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในระดับอนุบาลเป็นธรรมชาติของเด็กในระดับนี้ จะมีความสนใจในการร้องเพลงหรือเคลื่อนไหวร่างกายลักษณะต่างๆ ให้เกิดการพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา นอกจากนี้จะช่วยให้เด็กกล้าแสดงออก เป็นการปลูกฝังความเชื่อมั่นในตนเอง (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542 ข: 31) และยังสอดคล้องกับ ศิริวิรัตน์ ชูชีพ (2544: 2) กล่าว

ว่า ครูควรจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมและฝึกฝนให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการปลูกฝังพฤติกรรมทางสังคม การทำกิจกรรมแบบกลุ่มจะช่วยเน้นในเรื่องพฤติกรรมมนุษย์ที่มีต่อกัน ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีและให้เด็กได้เรียนรู้ที่ให้ความร่วมมือ นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย อีกทั้งการนำดนตรีมาใช้จัดกิจกรรมประกอบการเคลื่อนไหวและจังหวะ ย่อมมีคุณค่าอันจะส่งผลต่อการพัฒนาการของเด็กได้ โดย Campbell and Scott-Kassner (2002: 2-3) ยังได้กล่าวถึงคุณค่าของดนตรีที่มีต่อเด็กในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมนิยว่า ดนตรีจะทำให้เด็กได้เรียนรู้มารยาททางสังคม การปฏิบัติตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และผู้ใหญ่ผ่านการร้องเพลง หรือท่องคำคล้องจองได้

จากประสบการณ์การสอนของผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย ตามหลักสูตรระดับอนุบาล โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม พุทธศักราช 2551 พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนหนึ่งยังมีปัญหาในด้านพฤติกรรมทางสังคม เด็กยังไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนๆ ในการเล่นและการร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันและยังไม่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่มเพื่อน เด็กจะยึดตนเองเป็นสำคัญ ไม่รู้จักการแบ่งปัน ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นและไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา และยังพบว่าเด็กบางคนไม่รู้จักแก้ปัญหาและตัดสินใจในการเล่นและทำกิจกรรมต่างๆ ขาดความกระตือรือร้น

ในการมีส่วนร่วมและการรับรู้ถึงสิ่งที่ตนกระทำอยู่ ขาดความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นและขาดโอกาสในการค้นพบความรู้ความสามารถของตนเอง ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบในการสอนและจัดประสบการณ์ระดับชั้นอนุบาล 1 จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็ก

ปฐมวัย ให้เด็กได้มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับเพื่อนและสิ่งแวดล้อมได้ ความมีวินัยและปฏิบัติตามกฎ และความรับผิดชอบในเรื่องของตนเอง จากการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก ซึ่งกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้ปฏิบัติเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ลักษณะของกิจกรรมเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการลงมือทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีกฎ กติกาอย่างง่ายไม่ยุ่งยาก มีสื่อที่เป็นรูปธรรมประกอบการปฏิบัติกิจกรรมมีความน่าสนใจ สนุกสนาน เด็กๆ ทุกคนได้มีส่วนร่วมจัดเป็นการแข่งขันบ้าง เพื่อให้เด็กมีแรงกระตุ้นและท้าทายความสามารถของเด็ก แต่ไม่เน้นการแพ้หรือชนะ แต่ส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ทั้งยังเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาการของเด็กในภาพรวมทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา อันจะเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก และเป็นประโยชน์ในการดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมด้วยกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองและเชิงพรรณนา (Experimental and Descriptive Research Studies) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลองตามแผนการสอน 16 แผน เกี่ยวกับกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล แผนการสอนทั้งหมดนี้ก็นำไปใช้จริงได้มีการพัฒนาหาค่าความตรงในด้านเนื้อหา ภาษา ข้อความ ความหมาย และ โครงสร้าง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) จากความเห็นพ้องต้องกันของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฉบับเป็น 0.95 ในทำนองเดียวกันหลังจากแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือดังกล่าวไปลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจริงกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนวัดเขี้ยวขานุกิจ จังหวัดตรังที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ที่ไม่เคยเล่นหรือทำกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวนี้มาก่อน เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวและปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างทำกิจกรรม รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งผลการทดลองขั้นนี้พบว่า กิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวบางกิจกรรมใช้เวลานานกว่าระยะ

เวลาที่กำหนด (30 นาที) บางกิจกรรมมีลำดับขั้นตอนมากเกินไป สื่อ-อุปกรณ์การเล่นไม่สร้างความสนใจ ผู้ศึกษาจึงนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อทดลองขั้นตอนต่อไป และต่อมาได้นำไปลองใช้ครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านควนสวรรค์ จังหวัดตรัง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ที่ไม่เคยเล่นหรือทำกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวนี้มาก่อน ซึ่งผลการทดลองขั้นนี้พบว่า กิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไม่พบปัญหาในการดำเนินการจัดกิจกรรมแต่อย่างใด สรุปได้ว่าแผนการสอน 16 คาบมีคุณภาพและประสิทธิภาพเหมาะสมที่จะนำไปใช้ทดลองกับเด็กปฐมวัย ระดับอนุบาล 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในขั้นต่อมาผู้วิจัยได้นำแผนการสอนไปใช้ทดลองจริงกับเด็กปฐมวัย โดยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมดังกล่าวได้มีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 1 ไว้ ซึ่งผลการประเมินตามแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมการคำนวณค่าสถิติสำเร็จรูปด้วยคอมพิวเตอร์ ค่าสถิติที่ใช้ใน

การวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบค่าที่แบบ Paired Sample t-test สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอรูปของแผนภาพ และ ตาราง ประกอบการอธิบาย

ผลการวิจัย

1. ในภาพรวม พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และพบว่า ค่าเฉลี่ยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม (Mean = 17.22) ของเด็กปฐมวัย สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (Mean = 9.62) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปว่าภายหลังการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว เด็กปฐมวัย ระดับอนุบาล 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม มีพัฒนาการเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือจากการทดสอบที่ระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า ร้อยละ 95 ซึ่งผลการศึกษานี้เป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (ดังรายละเอียดในตาราง 1)

ตาราง 1 สรุปผลการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ก่อน และ หลัง การเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว ของเด็กปฐมวัย ระดับอนุบาล 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

พฤติกรรมทางสังคมด้าน	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม		หลังเข้าร่วมกิจกรรม		t-value	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การปรับตัวเข้ากับเพื่อนและสิ่งแวดล้อม	3.22	0.85	5.78	0.42	13.96*	.000
2. ความมีวินัยและปฏิบัติตามกฎ	3.44	0.89	5.74	0.45	11.86*	.000
3. ความรับผิดชอบในเรื่องของตนเอง	2.96	0.76	5.70	0.47	15.95*	.000
ภาพรวมพฤติกรรมทางสังคม	9.62	1.18	17.22	0.80	8.13*	.000

*P < .05

2. ในภาพรวมของแต่ละด้านพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว พบว่าพฤติกรรมในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยภายหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 พฤติกรรมคือ ก) พฤติกรรมการปรับตัวเข้ากับเพื่อนและสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเป็น 3.22 และ หลังเข้าร่วมกิจกรรมเป็น 5.78 ข) พฤติกรรมความมีวินัยและปฏิบัติตามกฎ มีค่าเฉลี่ยก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเป็น 3.44 และ หลังเข้าร่วมกิจกรรมเป็น 5.74 และ ค) ข) พฤติกรรมความรับผิดชอบในเรื่องของตนเอง มีค่าเฉลี่ยก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเป็น 2.96 และ หลังเข้าร่วมกิจกรรมเป็น 5.70 ตามลำดับ สรุปว่าภายหลังการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว เด็กปฐมวัย ระดับอนุบาล 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม พฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการปรับตัวเข้ากับเพื่อนและสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมความมีวินัยและปฏิบัติตามกฎ และ พฤติกรรมความรับผิดชอบในเรื่องของตนเอง มีพัฒนาการเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือจากการทดสอบที่ระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า ร้อยละ 95 ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (ดังรายละเอียดในตาราง 1)

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว มีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าก่อนได้

รับการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว ทั้งนี้ด้วยเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวมีพฤติกรรมทางสังคม ได้แก่ การปรับตัวเข้ากับเพื่อนและสิ่งแวดล้อม ความมีวินัยและปฏิบัติตามกฎ ความรับผิดชอบในเรื่องของตนเอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน ทั้งนี้ เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว เด็กได้ให้ความสนใจและร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน ซึ่งกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น มีรูปแบบที่หลากหลาย มีสื่ออุปกรณ์การเล่นเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ในขณะที่เด็กเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว เด็กจะมีความสุข เกิดสมาธิ กิจกรรมดนตรีช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ สอดคล้องกับ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542: 70) ที่กล่าวว่า ดนตรีจะเป็นสื่อในการสื่อสารของเด็กปฐมวัย เพลิดเพลินและเกิดสุนทรียภาพลดอารมณ์กลัวและอารมณ์เครียด ดังที่ พัททกษะ (2541: 25) ได้อธิบายว่า ปัจจุบันผู้เกี่ยวข้องเด็กปฐมวัยได้นำดนตรีมาใช้กับเด็กปฐมวัย โดยมีได้หวังเพื่อความบันเทิง สนุกสนาน แต่เพียงอย่างเดียว แต่ได้นำมาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนเป็นกิจกรรมการสอนที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เพื่อพัฒนาหรือปรับพฤติกรรมของเด็กอีกด้วย นอกจากนี้บางครั้งได้จัดกิจกรรมให้มีการแข่งขันบ้าง ร่วมมือกันบ้าง เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ แต่ไม่เน้นการแข่งขันเกินไป ทำให้เด็กเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันดีขึ้น จากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากิจกรรม

ดนตรีและการเคลื่อนไหว มีคุณค่า สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อให้เด็กปฐมวัยเกิดการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ได้แก่ การปรับตัวเข้ากับเพื่อนและสิ่งแวดล้อม ความมีวินัยและปฏิบัติตามกฎ ความรับผิดชอบในเรื่องของตนเองได้ซึ่งสอดคล้องกับ Campbell and Scott-Kassner (2002: 2-3) ที่กล่าวถึงคุณค่าของดนตรีที่มีต่อเด็กด้านทักษะสังคมว่า ดนตรีช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมนิสัยเด็กจะได้เรียนรู้มารยาททางสังคม การปฏิบัติตัวในการอยู่ร่วมกับเพื่อน และผู้ใหญ่ผ่านการร้องเพลง หรือท่องคำคล้องจอง อีกทั้งสอดคล้องกับ ธวัชชัย นาควงษ์ (2543: 12) ที่กล่าวถึงกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กชั้นอนุบาลว่า เด็กอายุ 4-5 ขวบ อยู่ในชั้นอนุบาลเริ่มหัดเข้าสังคม กิจกรรมดนตรี ที่เหมาะสมได้แก่ กิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ร้องเพลง เล่นเกม ประกอบเพลงและบรรเลงเครื่องดนตรีอย่างง่าย แต่ควรจัดโอกาสให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับเสียงร้อง และร่างกายของตนเองเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและเสียงเครื่องดนตรีต่างๆ ด้วยการให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงถือเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุด และการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่เหมาะสมทำให้เด็กสามารถพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมได้ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของ ดารณี อุทัยรัตนกิจ (2545: 29-33) ได้กล่าวว่า ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นส่งเสริมด้านพฤติกรรมทางสังคม หากเด็กได้รับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมทำให้เด็กสามารถปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมทางสังคมในอนาคตซึ่งเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

2. จากผลการวิจัยสามารถพิจารณาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัย แยกเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 การปรับตัวเข้ากับเพื่อนและสิ่งแวดล้อม พบว่า นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในการเป็นผู้นำหรือผู้ตามที่ดี การช่วยเหลือและการแบ่งปันสิ่งต่างๆ ที่ได้มาจากกลุ่มเพื่อนที่ร่วมกันเรียนรู้ด้วยกัน เนื่องจาก ผู้ศึกษาได้กำหนดการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน อาทิ การจับคู่ การจัดกลุ่ม ทำให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กัน อีกทั้งยังให้ใช้สื่อ อุปกรณ์ร่วมกัน โดยครูชี้แนะถึงการแบ่งปัน ช่วยเหลือกัน และให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ ทำให้นักเรียนมีการปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ ยอมรับฟัง และปฏิบัติตามครูบอกมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชดาภรณ์ อินทะนิน (2544: 56) ที่พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือและด้านการเป็นผู้นำผู้ตามสูงกว่าการจัดกิจกรรมด้วยวิธีปกติ นอกจากนี้ และยังสอดคล้องกับ ชูลีรัตน์ สมร่าง (2553) ที่ได้ศึกษาพัฒนาการทางด้านร่างกายและพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบดนตรีไทยตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านโคกหินเหล็กไฟ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมทางสังคมด้านความร่วมมือและด้านการช่วยเหลือผู้อื่น มีผลก่อนการทดลองอยู่ในระดับปรับปรุง ส่วนหลังการทดลองอยู่ในระดับดี ทั้ง 2 ด้าน และ นักเรียนมีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม อย่างมีนัย

สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรเพ็ญ สุภาพล (2535: 72-73) ที่ได้ศึกษาการเล่านิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี จำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรี และนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า เด็กที่ได้รับการฟังการเล่านิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลีลาวดี ชนะมาร (2549) ได้ทำการศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำในเด็กปฐมวัยด้านความเชื่อมั่นตนเองและการยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น โดยการเข้าร่วมกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่ส่งผลลักษณะความเป็นผู้นำด้านความเชื่อมั่นในตนเองมากที่สุดคือ แพนเพลงสนุก ส่วนแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งผลให้เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะมีลักษณะความเป็นผู้นำด้านการยอมรับความคิดเห็นผู้อื่นมากที่สุดคือ แพนกระดาดพอยด์ทรรษา และแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งผลให้เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะมีลักษณะความเป็นผู้นำในเด็กปฐมวัยแต่ละแผน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับธนาภรณ์ ธนิตย์ธีรพันธ์ (2547: 66-70) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาสัมพันธภาพของเด็กปฐมวัย

อายุ 3-4 ปี ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบเพลง พบว่าคะแนนการพัฒนาสัมพันธภาพจำแนกรายด้าน ได้แก่ การพูด การแสดงท่าทาง การมีส่วนร่วมกับเพื่อน ทั้ง 3 ด้านมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ความมีวินัยและปฏิบัติตามกฎ พบว่า กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกา หรือข้อตกลงของการเล่นหรือใช้เครื่องดนตรี อุปกรณ์ประกอบจังหวะ การเคลื่อนไหวร่างกายทั้งก่อนระหว่าง หลังทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้เด็กเกิดการยอมรับ และคุ้นเคยจนสามารถปฏิบัติได้เองเป็นนิสัย โดยครูได้ชี้แนะให้เห็นถึงผลดี ผลเสียของการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน หลังเด็กมีพฤติกรรมทั้งทางบวกและทางลบทันที อีกทั้งผู้ศึกษาได้กำหนดให้การดำเนินกิจกรรมมีการเว้นช่วงหรือหยุดพักก่อนจะสิ้นสุดลง โดยครูได้ให้เด็กพักผ่อนอยู่นิ่งๆ อย่างน้อย 2 นาที โดยให้เด็กนั่งหรือนอนลง ไม่เคลื่อนไหวสักครู่ จะเป็นการพักผ่อน และฝึกการรอคอย เพื่อรับฟังคำแนะนำ หรือการปฏิบัติกิจกรรมต่อไป เด็กอาจเกิดการเรียนรู้สัญญาณใหม่ ในการปฏิบัติตนนอกเหนือจากเสียงพูดของครู เสียงดนตรี หรือเสียงเครื่องเคาะจังหวะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ ธิดา พิทักษ์สินสุข (2543: 16) ที่ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมที่มีการฝึกให้เด็กแบ่งงานกันทำ ฝึกการรอคอย การพลัดเปลี่ยนหมุนเวียนการเคารพสิทธิของผู้อื่น ตลอดจนการมีบทบาทที่เหมาะสมในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกฝนการควบคุมตนเองและการมีวินัยในตนเอง และสอดคล้องกับ วีรพงษ์ บุญประจักษ์ (2545:

12-13) ที่กล่าวว่า หากมีการกำหนดตารางกิจกรรมประจำวันอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องกันโดยจัดกิจกรรมที่ต้องใช้พลังและกิจกรรมที่ผ่อนคลายสลับกัน ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี การที่เด็กรู้จักกิจกรรมประจำวันและสิ่งที่ครูคาดหวังให้เด็กทำจะเกิดความเป็นระเบียบและรู้สึกมั่นใจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537: 12) ได้แนะนำว่า การที่ครูสร้างบรรยากาศที่มีการผ่อนคลาย เปิดโอกาสให้เด็กช่วยกันสร้างข้อตกลง แสดงความชื่นชมเมื่อเด็กปฏิบัติตามข้อตกลง ให้กำลังใจ และทบทวนสิ่งที่เด็กได้กระทำโดยการถามหรือชมเชย จะเป็นการช่วยส่งเสริมความมีวินัยแก่เด็กได้

2.3 ความรับผิดชอบในเรื่องของตนเอง พบว่า ในช่วงแรกของการจัดกิจกรรม พฤติกรรมความรับผิดชอบในเรื่องของตนเอง ยังไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก เนื่องจากเด็กวัยนี้ ยังยึดติดอยู่กับตนเองเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาเมื่อได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว เด็กจึงเริ่มมีความรับผิดชอบสูงขึ้น เนื่องจากกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้สื่ออุปกรณ์ ทั้งเครื่องดนตรี เครื่องเคาะจังหวะมีการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและมอบหมายภารกิจให้อย่างต่อเนื่อง ทั้งแบบอิสระ และแบบกำหนดเป็นข้อตกลงร่วมกัน ล้วนเป็นส่วนสำคัญของการกระบวนการเรียนการสอนที่ต้องการส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ เด็กได้เรียนรู้ไปอย่างสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่รู้สึกว่าเป็นการถูกบังคับ แต่เป็นสิ่งที่เด็กกระทำด้วยตนเอง ซึ่งการฝึกฝนการทำพฤติกรรมเหล่านี้อย่างสม่ำเสมอในทุกๆ กิจกรรม จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกคุ้นเคย ดังคำกล่าวของ

พระธรรมปิฎก (2537: 60) ที่ว่า พื้นฐานวินัยเกิดจากความเคยชินที่ดี ซึ่งเกิดจากการไม่บังคับ แต่ให้เด็กปฏิบัติโดยใช้เหตุผล ประกอบกับความหลากหลายของกิจกรรมทั้งการร้อง เล่น มีเกม มีการทำงานกลุ่ม ช่วยกันเล่น ช่วยกันร้อง ช่วยกันคิดทำทางประกอบแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้เองทำให้เด็กสามารถซึมซับความรับผิดชอบไปโดยไม่รู้ตัว

การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว มีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ดังนั้นการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว จึงช่วยให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาพฤติกรรมทางสังคมได้ดี ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยควรให้ความสนใจในการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว เพื่อช่วยเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัยให้มีพฤติกรรมทางสังคมและแสดงออกต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมนำไปสู่การปรับตัวเข้าสู่สังคมซึ่งเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันในสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. การจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ควรคำนึงถึงพฤติกรรมของเด็กเป็นสำคัญ ครูผู้สอนควรเริ่มจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวที่ง่ายก่อน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากลองเล่นเกมและร่วมเล่นเกมด้วยความสุข สนุกสนาน และประสบความสำเร็จจากการเล่นเกม

2. ในการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว ครูผู้สอนต้องคอยสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน เมื่อมีนักเรียนบางคนไม่ร่วมกิจกรรม ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง และไม่ช่วยเพื่อนแก้ปัญหาขณะเล่นดนตรีและการเคลื่อนไหว ครูจะต้องดูแลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างใกล้ชิด คอยให้คำแนะนำ กระตุ้น ช่วยเหลือเมื่อนักเรียนประสบปัญหา และยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมได้ถูกต้อง เพื่อเป็นกำลังใจให้กับนักเรียน

3. ในขณะดำเนินกิจกรรมครูต้องยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสม กับความต้องการและความสนใจของเด็กเนื่องจากเด็กในวัยนี้มีความสนใจสั้น ในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมนั้นครูต้องให้เด็กร่วมแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตามข้อตกลงที่เด็กได้ร่วมกันสร้างข้อตกลงไว้ ครูต้องให้โอกาสและเวลาในการปรับตัวที่จะทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม ให้เด็กมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม สื่ออุปกรณ์ เพื่อที่เด็กจะได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่มมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ครูจะต้องกระตุ้นให้แรงเสริมกับเด็ก ชมเชยเด็กเมื่อเด็กได้แสดงออกทางพฤติกรรมที่พึงประสงค์

รวมทั้งครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงพฤติกรรม เพราะเด็กในวัยนี้ยังคงเลียนแบบพฤติกรรมจากผู้ใหญ่

4. การสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กในทุกกิจกรรม จะทำให้เห็นความแตกต่างของพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน มีความละเอียดในการที่จะแปรผลได้มากขึ้น เห็นการเปลี่ยนแปลงได้อย่างหลากหลาย เห็นที่มาของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมและยังเป็นข้อมูลสนับสนุนในการอธิบายพฤติกรรมทางสังคมได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการรอคอย การแบ่งปัน และการปฏิบัติตนเป็นผู้นำ และ ผู้ตาม ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว

2. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมโดยรูปแบบกิจกรรมอื่นๆ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2537). *คู่มือและสื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง*. โครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการแนะแนวในและนอกสถานที่. ศูนย์แนะแนวอาชีพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546). *หลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2546*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. กรมวิชาการ ศูนย์พัฒนาหลักสูตร. (2546). *การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- จันทร์เพ็ญ สุภาพล. (2535). *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ*. (ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพมหานคร) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูลีรัตน์ สมร่าง. (2553). *การศึกษาพัฒนาทางการทางด้านร่างกายและพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบดนตรีไทยตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส*. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ดารณี อุทัยรัตนกิจ. (2545). “การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมสำเร็จเด็กออทิสติก” ใน *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง ครู หมอ พ่อ แม่: มิติการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก*. หน้า 29-33. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทัศนัย อุดมพันธ์. (2541). *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์*. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนาภรณ์ ธนิตย์ธีรพันธ์. (2547). *การพัฒนาสัมพันธภาพของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลง*. (วิทยานิพนธ์ปริญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) วิชาเอก การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ธวัชชัย นาควงษ์. (2543). *การสอนดนตรีสำหรับเด็ก*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปัทมา ศุภกานี. (2545). *การศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ*. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2537). *สรุปคำบันทึกการตอบแบบสำรวจเกี่ยวกับวินัยของคนในชาติ*. ณ สถานพำนักสงฆ์สายใจธรรม อำเภอพนมสารคาม ฉะเชิงเทรา.
- พิทักษ์ คชวงษ์. (2541 มกราคม). “ดนตรี: อัญมณีเลอค่าพัฒนาเด็กปฐมวัย.” *การศึกษาปฐมวัย*.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542 ก). *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาบรรณการพิมพ์.
- เยาวพา เดชะคุปต์ (2542ข). *ดนตรีและกิจกรรมเข้าจังหวะสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์แม็ค.

- รติรส ก้อนเงิน. (2551). ผลการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือต่อพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อของ
เด็กปฐมวัย. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัชดาภรณ์ อินทะนิน. (2544). การศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของ
นักเรียนชั้นอนุบาล 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม. (ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลีลาวดี ชนะมาร. (2549). กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเพื่อพัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำในเด็กปฐมวัย.
(ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) (ปฐมวัยศึกษา) สาขาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรารภรณ์ รักกิจัย. (2540). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ้อแกรมมี.
- วีรพงศ์ บุญประจักษ์. (2545). การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของ
เด็กปฐมวัย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ศิริรัตน์ ชูชีพ. (2544). พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเชิง
สร้างสรรค์. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษา
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศุภกิจ ศรีสุคนธ์. (2539). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการ
เคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) สาขาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ ธิดา พิทักษ์สินสุข. (2543). การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเรกจิโอ เอมิ
เลีย. กรุงเทพมหานคร: พรทิพพาน กราฟฟิค.

ภาษาอังกฤษ

- Campbell, P. S. & Scott-Kassner, C. (2002). *Music in childhood from preschool through the
elementary grades*. Dubuque, IA: Quebecor World Book Services.
- Seefeldt, C. (1990). *Teaching young children*. New Jersey: Merrill.

ผู้เขียน

อรอุมา ขำวิจิตร อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ถ.พญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร อีเมล: ornuma2011@gmail.com